

ALBERT KALDERON. *Abraham Galante. A Biography*, New York 1983, 95 sayfa. Yayınlayan: Sepher-Hermon Press, Inc. for Sephardic House at Congregation Shearith Israel. 10 dolardır.

1961 yılında kaybettiğimiz Prof. Avram Galanti Bodrumlu üzerine çok uzun bir aradan sonra küçük fakat yararlı bir kitap yayınlanmış bulunuyor. Son dönem diye adlandırmayıp da, Osmanlı Devleti'nin son yıllarında yetişmiş ve bunu Cumhuriyet döneminde sürdürmüş bir aydın kişi sayacağımız Galanti'nin çalışmaları birkaç alanda toplanabilir. Bununla beraber elimizdeki kitaba bağlı kalarak tanıtmaya girişiyoruz.

Kitap dokuz küçük anabölüme ayrılmıştır. A. Galanti'nin yetişme çevresinden başlayarak yurt içi ve dışı nerelerde eğitim gördüğü, çalışmaları ve resmi görevlerinden sonra yayınları üzerinde durulmuştur. Sonunda bulunan bibliyografyası da tarih sırasına göre düzenlenmiştir. Böylece bir dönem içersinde fazla ilgi duyamayacağımız konulara eğilmiş bulunan bir zatın belirli eserlerini öğreniyoruz. Yaşayan ve ölü pek çok dili hakkıyla bilen Galanti, bilhassa içinde yetiştiği musevi toplumunun Türk tarihi içindeki yerini elinden geldiği kadar incelemiş ve Türk kaynaklarına dayandırdığı için haklı bir şöhret yapmıştı. Fakat kusuru, bunların küçük kitaplar halinde yayınlanmasıdır. Eserlerinin az satıldığı ve az okunduğuna dair küçük bir serzenişi de bu kitapta bulunuyor. Ülkemizin kültür ve eğitim çalışmaları yanında, bir süre de azımlık temsilcisi olarak devrinin tektartisi tarafından meclise aday gösterilmiş ve seçilmiştir. Bu teşrii döneminde de bilimsel çalışmalarına devam etmiş Ankara ve Niğde tarihi üzerinde de kitaplar yayınlamıştır. Az okunduğuna dair görüşü kabul etmiyorum. Eserleri kitapçı dükkana geldikten kısa bir süre sonra hemen yeni bir müşteri tarafından alınır. 1961 yılında öldükten sonra kitaplığını ailesi elden çıkardı. Bunları satın alan Nizamettin Aktuç bey kısa zamanda hepsini sattı ve bir ay sonra hiç bir izi bile kalmadı. Eserlerinden fazla gelir sağlamadığı için ise, günümüzde bile kalemi ile geçinen kimse bulunmadığını söylemekle yetiniyorum. Kitapta, Galanti'nin üniversite çalışmaları üzerinde fazla durulmamış. Darülfünun döneminde eski dönemlere ait dersleri veren bu zat 1933 yılında gerçekleştirilen tasfiye hareketinden nasibini aldı ve kendisini bu bilim çevresinin dışında buldu. Yazılarında bu konu ile ilgili hiç bir şey bulunmadığı gibi, mektuplarında da konu etmediği anlaşılıyor. Bununla beraber meclise girmesi kendisine yeni bir olanak sağlamıştı. Değinilmeyen hususlardan birisi de gazetelerde çıkan makaleleridir. Bu konuda epey çalışmış biri olarak ne kadar çetin bir iş olduğunu iyi bilirim. Gene de Yeni Mecmua, Akşam gibi gazetelerde çıkan makaleleri kadar en azından Darülfünun Edebiyat Fakültesi Mecmuası içinde çıkan araştırmaları dahil edilsedyi, iyi bir kadirşinaslık olurdu. Bununla beraber bir temennidir ve yapılmamış olması bir kusur değildir. Katacağım en önemli hususlardan birisi de Fransızca yazdığı eserlerinin kısa bir süre önce İstanbul'da toplu bir yayınının gerçekleşmiş olmasıdır. Kitabı yayınlayan kuruluş, kendi içinden yetişmiş aydın ve çalışkan bir kişiyi sonraki nesillere tanıtmakla yerinde bir iş yapmıştır. Ülkemizde kültür konularına eğilen musevi vatandaşlarımızın sayısı azdır. Böyle bir ortam içinde güzel eserler yayınlayan Galanti üzerinde ansiklopedilerde bilgi bulunmaktadır. İbrani dilini ancak din tarihi ve felsefesi üzerine çalışan birkaç kişinin öğrendiğini biliyorum, fakat bir tarihçinin bu işe giriştiğine tanık olmadım. İsrail'de yetişen araştırmacılar arasında son yıllarda kaynaklarımıza inip de eser yazanların sayısı çoğalmaktadır. Böylece beşyüzyıl süren bir süre içinde oynadıkları rolü aydınlatmaktadırlar.

Hepsinin öncüsü sayacağım Galanti üzerinde böyle bir kitap yayınlanması ve eserlerinin de ülkemizde toplu yayını, fikir hayatımızdaki bir kıyırdanmaya örnek olabilir. Devamını beklemek en büyük temennimizdir.

Doç. Dr. Mahmut H. Şakiroğlu